

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK UYUMLARININ İNCELENMESİ: SÜLEYMANİYE İLİ ÖRNEĞİ

Himdad Ali HASSAN

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2017

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK UYUMLARININ
İNCELENMESİ: SÜLEYMANİYE İLİ ÖRNEĞİ

Himdad Ali HASSAN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Necdet TAŞKIN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2017

KABUL VE ONAY

Himdad Ali Hassan tarafından hazırlanan İlköğretim Öğrencilerinin Psikolojik Uyumlarının İncelenmesi: Süleymaniye İl Örneği başlıklı bu çalışma 05.09.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

[İmza]

Doç. Dr. Serdal Seven (Başkan)

[İmza]

Yrd. Doç. Dr. Necdet Taşkın (Danışman)

[İmza]

Yrd. Doç. Dr. Zöhre Kaya

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezin/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezin/Raporumun ...3... Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

05.09.2017

Himdad ALI HASSAN

TEŞEKKÜR

1. Bu araştırmayı yazarken bana yardımcı olan Allah'a çok teşekkür ederim.
2. Araştırma danıőmanım Yrd. Doç. Dr. Necdet Taşkın'a son derece teşekkür ederim.
3. Her zaman kolay öğrenim görmem için çaba sarfeden babama ve anneme teşekkür ederim.
4. Benim her zaman yanımda olan sevgili karıma çok teşekkür ederim.
5. Kız kardeőlerim ve erkek kardeőlerime; özellikle kardeőim Sayın Hemin Ali'ye teşekkür ederim.
6. Ve son olarak, bu tezi yazmaya yardımcı olan her kişi için teşekkür ederim.

ÖZET

HASSAN, Himdad Ali. *İlköğretim Öğrencilerinin Psikolojik Uyumlarının İncelenmesi: Süleymaniye İl Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2017.

Bu araştırma, Kuzey Irak Bölgesel Yönetimindeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin psikolojik uyumlarının ne olduğunu ve psikolojik uyumlarının devam ettikleri okul türü, cinsiyet, yaş, anne ve babanın öğrenim düzeyi, anne ve babanın çalışma durumu ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılık olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen bu araştırmanın örneklemini Irak'ın Süleymaniye kentinin ilköğretim okullarında 2015- 2016 akademik yılında öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 12-14 yaş arası 260 öğrenci oluşturmaktadır. Nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı bu çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından öğrencilerin sosyo-demografik bilgilerini elde etmeye yönelik hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve öğrencilerin psikolojik uyumlarını tespit etmek amacıyla yine araştırmacı tarafından geliştirilen 28 madde ve üç faktörden oluşan likert tipi İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, açıklayıcı faktör analizi, güvenilirlik testi, varyans, parametrik testlerden t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve homojenite testi ile post-hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Bulgular, İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin güvenilirliği yüksek, geçerli bir test olduğunu göstermektedir. Elde edilen veriler, hem ölçeğin toplam puan ortalamaları düzeyinde hem de her bir alt ölçeğin ortalama puanları düzeyinde öğrencilerin psikolojik uyumlarının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. İlköğretim öğrencilerinin cinsiyetleri ile psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sözkonusu farklılığın kızların lehine olduğu görülmektedir. Öğrencilerin psikolojik uyumları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş küçüldükçe öğrencilerin psikolojik uyum ölçeği puanlarında aldıkları

puan artmaktadır. Bulgular, hem babaların hem de annelerin öğrenim durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde ilköğretim öğrencilerinin devam ettikleri okul türü ile psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Elde edilen veriler, ailelerinin aylık gelir durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir. Ekonomik sıkıntıların öğrencilerin psikolojik uyumları üzerinde olumsuz bir etkisinin olmadığını bulgulanması dikkat çekici ve önemlidir.

Anahtar Sözcükler

Psikolojik uyum, ilköğretim, öğrenci, Irak.

ABSTRACT

HASSAN, Himdad Ali. *Examination of Psychological Adjustment of Primary School Students: Suleymaniye Province Case*, Master Thesis, Van, 2017.

This research, aims to figure out psychological adjustment level of primary education students in North Iraq Regional Governace and whether psychological adjustments of students differ from according to school type, gender, age, the education level of parents, the employment situation of parents, monthly income of family.

Having carried about with descriptive survey model, the sample of this research is 260 primary school students who are age of 12-14 studying at primary schools in Suleymaniye city of Iraq in 2015-2016 academic year and are selected appropriate sampling method. In this study quantitative data tools are used and Personal Information Form created by researcher is used to gather socio-demographic information of students and Primary Student Psychological Adjustment Scale again created by researcher that is a likert scale and consisted of 28 items and three factors to determine psychological adjustment of students.

At the end of research, percentage, frequency, mean, standard deviation, minimum and maximum values, descriptive factor analysis, reliability test, variance, of parametric tests t-test, one way variance analysis (ANOVA) and homogeneity test and of post-hoc tests Tukey test are used in the analysis of obtained data.

The results obtained in the research are as follows: Findings, reliability of Primary Student Psychological Adjustment Scale is high, and it shows that it is a valid test. Obtained data show that psychological adjustment of students are on acceptable level according to both on level of total points of scale and on level of total points of a subscale. There is a meaningful difference between gender and psychological adjustment of primary school students. It seems that the difference is in favor of girls. A statistically meaningful relationship is found between age and psychological adjustment of primary school students. As the age decreases, the score of students' scores on psychological adjustment scale increases. Findings show that the learning status of both fathers and mothers is not a variable that influences students' psychological

adjustment . Similarly, there is no significant difference between school type and psychological adjustment of primary school students. The data obtained show that monthly income status of the families is not a variable that influences the psychological adjustment of the students. It is remarkable and important that the economic difficulties detect the absence of any adverse effect on the psychological adjustment of the students.

Key Words

Psychological adjustment, primary school, students, Iraq.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
1.BÖLÜM : GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.2.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.2.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Sınırlıklar	4
2. BÖLÜM : KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Eğitim Sistemi	5
2.2. Psikolojik Uyum	8
2.2.1. Okul Uyumu.....	10
2.2.2. Öz Uyumu.....	11
2.2.3. Aile Uyumu.....	11
2.3. İlgili Araştırmalar	12
3. BÖLÜM: YÖNTEM	16
3.1. Örneklem	16
3.2. Veri Toplama Aracı	19

3.2.1 Kişisel Bilgi Formu.....	19
3.2.2. . İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği.	20
3.2.2.1.. Ölçeğin Geliştirilme Aşaması.....	20
3.2.2.2. Madde Oluşturma Aşaması	21
3.2.2.3. Uzman Görüşüne Başvurma Aşaması	21
3.2.2.4. Güvenirlilik.....	23
3.3. Veri Analizi.....	26
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	27
5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	37
5.1. Sonuçlar.....	37
5.2. Öneriler.....	39
KAYNAKÇA.....	40
EKLER.....	45
ÖZ GEÇMİŞ.....	48

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Yıllara Göre Okul, Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	7
Tablo 2.2. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Eğitim Sistemi	7
Tablo 2.3. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Öğrenci Sayılarının Dağılımı (2010-2011)	8
Tablo 3.1: Örnekleme oluşturan öğrencilerin sosyo-demografik dağılımları.....	17
Tablo 3.2. Öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik dağılımları	18
Tablo 3.3.. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği maddelerine ilişkin uzman görüşleri	22
Tablo 3.4. Uzmanların fikirlerine göre çıkarılan maddeler	23
Tablo 3.5. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği açımlayıcı faktör analizi sonuçları	23
Tablo 3.6. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği güvenirlik sonuçları.....	25
Tablo 3.7. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği Betimsel İstatistikleri.....	26
Tablo 4.1. Örnekleme oluşturan öğrencilerin İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği (İÖPUÖ)'nden aldıkları puanların dağılımı	27
Tablo 4.2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları.....	28
Tablo 4.3. Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları	29
Tablo 4.4. Öğrencilerin babalarının çalıştıkları sektöre göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları	30
Tablo 4.5. Öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları	31

Tablo 4.6. Öğrencilerin yaşlarına göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	32
Tablo 4.7. Öğrencilerin kardeş sayısına göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	33
Tablo 4.8. Öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	34
Tablo 4.9. Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	35
Tablo 4.10. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.....	36

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlıkları üzerinde durulmaktadır.

1.1. Problem Durumu

En yüksek performansa sahip eğitim sistemleri, eşitliği kalite ile birleştiren sistemlerdir. Bunun bilincinde olan eğitim sistemleri bütün çocuklara kaliteli eğitim için fırsatlar verirler. Okul başarısızlığının azaltılması ve öğrencilerin kendilerini psikolojik olarak iyi hissetmeleri hem toplumun hem de bireylerin yararına. Mutlu öğrenciler; çevreleriyle ve kendileriyle barışık bireyler aynı zamanda ekonomik büyümeye ve sosyal gelişmeye katkıda bulunabilir. Nitekim günümüzde nitelikli eğitim hem geleneksel becerileri hem de mutluluk için eğitim olarak tanımlanmaktadır. (OECD, 2012).

Oysa bu durum her zaman mümkün olmamaktadır. Zira öğrencilerin farklı gerekçelerle uyum ve davranış sorunları yaşadığı da bir geçektir. Okuldaki çocuk ve ergenlerin davranışsal sorunlarıyla ilgili araştırmalar, muhtemelen Amerika Birleşik Devletleri ve bazı Avrupa ülkelerinde öğrencilerin uyum ve davranış sorunlarındaki giderek artan frekans ve ciddiyetinden ötürü 1980'lerden beri istikrarlı bir şekilde arttığı görülmektedir (Skiba, 2000, Smith, 2003). Bu sorunlar hem antisosyal davranışları (tehlike, vandalizm ve okulun mallarına zarar verme) hem de agresifliği (öğretmenlere ve sınıf arkadaşlarına yönelik sözel ve fiziksel şiddet) içerir (Astor, Pítner, Benbenishty ve Meyer, 2002). Yaşanan bu sorunların yanında ergenler arasındaki depresyonun yaygınlığı, yaşam memnuniyetindeki az artış ve öğrenme ile pozitif duygu arasındaki sinerji, okuldaki öğrencilerin psikolojik uyumlarının önemini gündeme getirmektedir.

Bu sorunların altını çizen faktörlerle ilgili olarak, ekolojik bir bakış açısıyla yapılan daha önceki araştırmalar, ergenlik çağındaki şiddet davranışı ile aile ve okul bağlamındaki uyum sorunları arasındaki ilişkiyi belgelemektedir. Aile değişkenleri ile okuldaki şiddet davranışı arasındaki ilişkiyi inceleyen önceki çalışmalar, ebeveynler ve

çocuklar arasındaki iletişim sorunları ile karakterize edilen olumsuz bir aile ortamının, ergenlik dönemindeki davranışsal sorunların gelişimi için önemli bir risk faktörü olduğunu göstermiştir (Ochoa, Lopez & Emier, 2007; Demaray & Malecki, 2002, Estevez, Musitu, & Herrero, 2005). Diğer taraftan yapılan araştırmalarda, esnekliği, olumlu duyguları, etkileşimi ve anlamayı artıran becerilerin okul öğrencilerine öğretilebileceğine ilişkin önemli kanıtlar vardır. Söz konusu araştırmalar, psikolojik uyum ve mutluluk becerilerinin okulda öğretilmesi gerektiğini savunmaktadırlar (Seligman, Ernst, Gillham, Reivich, & Linkins, 2009). Bunu gerçekleştirebilmek için ise olumlu okul iklimine ihtiyaç vardır. Zira okul iklimi, okul yaşamının niteliğini ifade eder; yani okul iklimi, insanların okul yaşamındaki deneyimlerine dayanır ve normları, hedefleri, değerleri, kişilerarası ilişkileri, öğretim ve öğrenme uygulamalarını ve organizasyon yapılarını yansıtır. Etkin öğrenme ortamları oluşturabilmek için öğrencilerin iyi tanınması gerekir. Öğrencilerin ilgilerinin, ihtiyaçlarının, gelişimlerinin farkında olan, öğrencileri olduğu gibi tanıyan okullar; eğitim sistemleri öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarma imkanına de sahiptirler. Örneğin öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının farkında olan öğretmenler önemli öğrenme etkinliklerini en iyi şekilde nasıl teşvik edebilecekleri konusunda daha iyi durumda olurlar (Cohen, McCabe, Michelli, & Pickeral, 2009).

Bu bağlamda ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin psikolojik uyumlarının ne olduğu ve psikolojik uyumlarını etkileyen farklı değişkenler incelenmeye değer bir konu olup bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1. 2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

1. 2. 1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Kuzey Irak'taki ilköğretim okullarında okuyan ve normal gelişim gösteren öğrencilerin psikolojik uyumlarının ne olduğunu ve psikolojik uyum düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar hedeflenmektedir:

- 1) İlköğretim öğrencilerinin psikolojik uyumlarını ortaya koyacak veri toplama aracı geliştirmek

- 2) İlköğretim öğrencilerinin psikolojik uyumlarını,
- 3) İlköğretim öğrencilerinin psikolojik uyumlarının devam ettikleri okul türü, cinsiyet, yaş, anne ve babanın öğrenim düzeyi, anne ve babanın çalışma durumu ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılık olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.2.2. Araştırmanın Önemi

Ortadoğu coğrafyası tarih boyunca çatışmaların merkezinde olmuş bir bölge olarak günümüzde de bu özelliğini korumaktadır. Ortadoğu da günümüzde de savaşlar ve kitlesel yıkımlar yaşanmaya devam etmektedir. Bu yıkımları kimi zaman yaşanan ülkede olup direk olarak vatandaşları etkiler iken kimi zamanda komşu ülkelerde olmakta ve dolaylı olarak kitleleri etkilemektedir. Bu durumda bireylerin umutsuzluk seviyesini arttırmaktadır. Dilbaz ve Seber'e (1993) göre, depresyonun umutsuzluk sonucu oluşan en önemli psikolojik problemdir. Kuzey Irak bölgesi son yıllara kadar Irak devletine bağlı olarak yönetilen bir bölge iken son yıllarda yaşanan olaylar sonucunda özerkliğini kazanmış ve kendi kendini yönetme yetkisini bir nebze olsun kazanmış bir bölgedir. Bu manada vatandaşları ile uyumlu bir şekilde ve huzur içinde yaşama şansına sahip olmuş olmasına rağmen çevresindeki olaylar nedeniyle dolaylı olarak olumsuz etkilere maruz kalmaktadır. Yaşanan sorunlar bunlarla da sınırlı kalmamaktadır. Yeni bir yönetsel anlayışa sahip olan Kuzey Irak, birçok alanda gelişimini de yeni yeni gerçekleştirmeye başlamıştır. Birçok alanda halen eksiklikler yaşanmaktadır. Eğitim alanında, sağlık alanında vb. birçok alanda gelişmeler kaydedilirken eksikliklerde birçok alanda sürmektedir.

Bu noktada araştırmayı önemli kılan ilk husus; çalışmanın Kuzey Irak'ta yapılmış olmasıdır. Çünkü Kuzey Irak'ta hâkim olarak kullanılan Kürtçe'nin Sorani lehçesine çevrilmiş ölçekler sınırlı sayıda olması ve Sorani lehçesinde hazırlanmış psikolojik uyumlarını ölçen herhangi bir veri toplama aracının daha önce yapılmamış olması bu bölgede yapılacak psikolojik uyumla ilgili çalışmalarda problem teşkil etmektedir. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği'nin Sorani lehçesinde hazırlanması Kuzey Irak'taki bireylerin psikolojik uyum düzeyleri ile ilgili incelemelerde büyük bir boşluğu doldurması beklenmektedir.

Öte yandan araştırmanın yapıldığı grubun (12-14 yaş arası) ergenlik sürecinin başında olmaları araştırmayı özellikle önemli kılmaktadır. Zira bilindiği üzere bu çağdaki öğrenciler ergenliğe geçmeleri ile birlikte bir takım psikolojik ve fiziksel değişikliklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bilindiği üzere ergenler hızlı bir değişim yaşarlar ve yoğun duygular da yaşarlar. Bu nedenle, bu çağdaki çocuklarla çok dikkatli bir şekilde etkileşim içinde olunması gerekir. Psikolojik uyum, bu yaştaki öğrenciler için çok önemlidir çünkü psikolojik olarak iyi değillerse okulda da başarılı olma potansiyellerini açığa çıkaramayabilirler.

1. 3. Sınırlıklar

Yapılan bu araştırma;

2015-2016 eğitim öğretim yılı,

Kuzey Irak Bölgesel Yönetiminin Süleymaniye ili merkezinde bulunan özel ve devlet okullarında öğrenim gören 260 öğrenci,

Ve kullanılan ölçme aracı ile sınırlıdır.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Eğitim Sistemi

Araştırma Irak Devleti Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi'nin en büyük ikinci kenti olan Süleymaniye ilindeki ortaokullarında gerçekleştirildiğinden dolayı bağlamında tartışma yapabilmek için Bölgenin eğitim sistemi ile ilgili bilgiler vermekte yarar görülmektedir.

Türkiye kamuoyunda Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi olarak ifade edilen ve coğrafi olarak Irak'ın kuzeyinde yer alan Kürdistan Bölgesel Yönetimi veya Irak Kürdistan Bölgesi yaklaşık 40.000 km² 'den oluşan; Batı'da Suriye'ye, Doğu'da İran'a ve Kuzey'de Türkiye'ye komşu olan Irak Federasyonu'na bağlı Anayasal düzeyde varlığı olan özerk bir bölgedir. 2013 yılı verilerine göre nüfusu 8,35 milyondur (CABINET, 2017).

Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi eğitim sistemi açısından merkezi hükümetten bağımsızdır. Diğer bir deyişle eğitim sistemi Bağdat merkezi hükümetinin kontrolünde değildir. Bölgesel Yönetimin Eğitim Bakanlığı bünyesinde eğitim verilmekte; dolayısıyla bağımsız eğitim sistemine ve politikalara sahiptir. Eğitim sistemi özetle aşağıdaki gibidir. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi eğitim sistemi ile ilgili bilgiler hükümetin resmi web sayfalarından alınarak aşağıda sunulmuştur (CABINET; 2017; MOE, 2017):

Okul öncesindeki çocuklar (4-5 yaş) iki yıl anaokuluna gitmektedir. Anaokulu zorunlu eğitim kapsamında değildir. Gerek ailelerin okul öncesi eğitiminin öneminin farkında olmamaları ve gerekli olarak görmemeleri gerekse yeteri kadar anaokulu olmadığından dolayı sınırlı sayıda çocuk okul öncesi eğitime kaydolmaktadır. Anaokuluna giden çocuklar 8.00-15.00 saatleri arasında okulda bulunmaktadır. Çocuklar öğle yemeklerini okulda yemekte-dirler. Anaokullarının temel amacı çocukları ilkokula hazırlamaktır.

Çocuklar 6 yaşına geldiklerinde ilkokula gönderilmektedir. Günde 3-4 saat okulda kalmaktadırlar. Birkaç saat ders görmektedirler ve her ders 45 dakika sürmektedir. Teneffüsler 5 dakikadır. Hafta bir ya da iki spor/beden eğitimi dersi olmaktadır. İlkokul birinci sınıftan itibaren İngilizce dersler de görmektedirler. Yeterli sayıda okul olmaması buna karşılık öğrenci sayısının oldukça kalabalık olmasından dolayı aynı binada iki okul ya da iki grup eğitim görmektedir. Bu tür problemlere karşın yapılan araştırmalar Kuzey Irak Bölgesel Yönetimindeki eğitim kalitesi Irak'ın diğer bölgelerindeki eğitim niteliğinden daha iyi durumdadır. Bölgedeki okuryazarlık seviyesi önceki yıllara oranla ciddi anlamda artış göstermektedir

İlköğretimden sonra öğrencilerin bir kısmı lise eğitimine devam etmek istemeyebiliyor. Bu durumda öğrenciler eğitimlerine bilgisayar bilimleri enstitüsü ve güzel sanatlar enstitüsü gibi mesleki enstitülerin birinde, 5 yıl devam edebilirler. Daha sonra lise diplomasına denk gelen diploma almaktadırlar.

Okulların 9-12. sınıf öğrencilerinin not sistemi ilden ile ve okuldan okula değişmemektedir. Eğitim Bakanlığı bünyesinde özel bir komisyon tarafından tüm bölge için sınav soruları hazırlanmaktadır. Tüm öğrenciler için ortak sınav yapılmakta ve sonuçları Eğitim Bakanlığı tarafından ilan edilmektedir. Liseden mezun olanlar, eğer sayısal bölümden mezun olurlarsa, notları da üniversite için yeterliyse, istedikleri herhangi bir bölümü seçebilirler. Fakat sözel bölüm mezunları, üniversitelerin tıp ve mühendislik gibi bölümlerine gidemezler.

Öğrencileri üniversitelere kabul etme ve kayıt etme isteğe bağlı değildir. Bu, öğrencilerin herhangi bir üniversitede herhangi bir bölüme istediği gibi gidemeyeceği anlamına gelir. Öğrencilerin üniversiteye yerleşmeleri lisedeki diploma notlarına göre yapılmaktadır. Öğrenciler (Zanko Line) adı verilen bir sistemle üniversitelere kaydolmaktadırlar. Öğrenciler, notlarını ve istedikleri bölümleri içeren başvurularını sisteme girerler. Bir süre sonra, Yükseköğrenim Bakanlığı tarafından (Zanko Hattı) ilan edilmektedir. Böylece öğrenciler hangi üniversitenin hangi bölümüne kabul edildiklerini bilmektedir.

2010-2011 eğitim öğretim yılı istatistiklerine göre, öğrenci, okul ve üniversitelerin sayısı açısından 1990-1991'e kıyasla pek çok gelişme kaydedilmiştir. Ancak ne yazık ki,

Eğitim Bakanlığı tarafından kamuoyuna sunulan yeni bir istatistiğe sahip değiliz. Dolayısıyla eğitimsel verileri en son 2010-2011 istatistiklerine göre değerlendirebiliriz.

Tablo 2.1. Yıllara Göre Okul, Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

Yıllar	1990-1991	2010-2011
Okul Sayısı	1.320	5.746
Öğrenci Sayısı	534.963	1.463.874
Öğretmen Sayısı	21.386	95,666

Tablo 2.1.' göre 1990-1991 eğitim öğretim yılında okul sayısı 1310 iken, 2010-2011 eğitim öğretim yılında 5.746'dır. 20 yılda okul sayısında dört kat artış olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak öğrenci ve öğretmen sayısında da ciddi artışlar olmuştur. 1990-1991 eğitim öğretim yılında öğrenci sayısı 534.963 iken, 2010-2011 eğitim öğretim yılında 1.463.874'tür. Benzer şekilde artış öğretmen sayısında da görülmektedir. 1990-1991 yılında 21.386 olan öğretmen sayısı, 2010-2011 eğitim öğretim yılında 95,666 olmuştur.

Tablo 2.2. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Eğitim Sistemi

Eğitim Seviyesi	Yaş grubu	Süre
Kreş	0-2	2 yıl
Anaokulu	4-5 yaş	2 yıl
İlkokul	6-11 yaş	6 yıl
Ortaokul	12-14 yaş	3 yıl
Lise	15-17 yaş	3 yıl
Yükseköğretim	18-23 yaş	2-6 yıl

Tablo 2.2.'ye göre kreşten yüksek öğretime kadar devam eden bir eğitim sistemi mevcuttur. Anaokulları 4-5 yaş grubundaki çocukları kapsamakta ve iki yıl sürmektedir.

Çocuk Bahçesi olarak ifade edilmektedir. İlkokullar 6-11 yaşlarındaki çocukları eğitime almakta ve 6 yıl sürmektedir. 3 yıl süren ortaokullar 12-14 yaş grubu çocuklara eğitim vermektedir. Benzer şekilde 15-17 yaş grubundaki öğrencilerin devam ettiği lise eğitimi de 3 yıl sürmektedir. Yükseköğretim ise 2 ile 6 yıl arasında değişene eğitim programlarına sahiptir.

Tablo 2.3. Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi Öğrenci Sayılarının Dağılımı (2010-2011)

Eğitim Aşamaları	Erbil	Süleymaniye	Duhok	Toplam
Anaokulu	24526	22881	8077	55484
İlköğretim	403027	415060	361179	1179266
Lise Eğitimi	90175	108967	62692	261834
Meslek Lisesi	2377	4941	1349	8667
Genel Toplam	520105	551849	433297	1505251

Tablo 2.3.'te görüldüğü üzere 201-2011 eğitim öğretim yılı verilerine göre toplam 55.484 çocuk anaokullarında, 1.179.266 öğrenci ilköğretimde ve 270.501 öğrenci ise lisede eğitim görmektedir.

2.2. Psikolojik Uyum

Psikolojik uyum kavramının Türk Dil Kurumu sözlüğündeki tanımlanması şu şekilde yapılmıştır; “Bireyin, çevresel koşullara ya da değerlere ruhsal bakımdan kendini uydurması süreci” ve “Organizmanın, varlığını sürdürebilmesi için gerekli değişmelerle kendini çevre koşullarına göre ayarlamasıdır.” (TDK, 2017).

Psikolojik uyum, psikoloji alanında, yaşamdaki bir durum ile başa çıkabilmek için zihinsel bir cevap olarak açıklanmaktadır. Psikolojik araştırmalarda uyum genellikle bir süreç sonundaki çıktı veya bir başarı olarak nitelendirilir. Bir başarı olarak ele

alındığında, psikolojik uyum olumlu zihinsel bir durum olarak ifade edilir. Psikolojik uyumun kavramsal tanımı, bireyin çevresel yapıyla ve bu yapının istekleriyle başa çıkabilme kabiliyeti olarak nitelendirilir. Bu nedenle psikolojik uyum, bir bireyin değişen çevre şartlarına adaptasyonunu yansıtır. Psikolojik uyum, psikolojik araştırmalarda genellikle benlik saygısı, stres çokluğu, endişe veya uyumun depresyon göstergesi olarak kullanılır. Araştırmacılar ayrıca bireyin uyum oranının yüksekliğinin boşanma, sapkın davranış, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi stresli durumlarla başa çıkabilmesiyle ilişkili olduğunu belirtirler (Seaton, 2009). Bundan hareketle kişilik özelliklerinin EKAR Kuramı çerçevesinde ileri sürülen yedi olumsuz kişilik özelliği olan düşmanlık, bağımlılık, olumsuz öz-saygı, olumsuz öz-yeterlik, duygusal tutarsızlık, duygusal tepkisizlik ve olumsuz dünya görüşünden arınık olma düzeyi de, bireylerin sahip olduğu genel psikolojik uyumu tanımlamaktadır (Türkdoğan, 2015).

Psikolojik uyum bireyin sahip olduğu özelliklerinin kendisi ve çevresi ile olan ilişkilerin dengeli bir süreç içerisinde olarak da açıklanır. Bireyin yeni gireceği bir ortamda kendi özelliklerini hiçe sayması kabul edilemez. Bundan dolayı kişinin etkileşim içerisinde olacağı yeni bir çevre için psikolojik uyumda bulunmasına engel olacak ruhsal durumlardan kaçınması uyum açısından önemlidir. Bireyin en yakın çevresi olan ailesiyle psikolojik uyum sağlaması için belirli tedbirler gereklidir. Bireylerin ebeveynleri ya da kendileri için önemli olan kişi tarafından kabul veya reddedildiklerini algılamalarına göre, dünyanın her yerindeki öğrencilerin ve yetişkinlerin genel psikolojik uyumlarının doğrusal olarak değişme eğiliminde olmasıdır.

Dolayısıyla sosyal ve kültürel uyum benzer psikolojik uyumlardır. İnsanlar çevrelerinde ve ikamet ettikleri yerlerdeki sosyal yapının ihtiyaçlarını karşılamak için çabalarlar. İhtiyaçlar arttığında, özellikle yeni ve değişen çevrede, kişilerarası etkinlikler bu ihtiyaçları tetiklerler. Bu bağlamda, insanların çevrelerindeki rahatlıklar ve alışıklık artar, böylece ihtiyaçların onların gelecekteki sosyal ilişkilerini geliştireceği beklentisi içerisine girerler. Sosyal ve kültürel uyum içerisindeki zorluklar stres ve depresyon ile sonuçlanabilir ((Seaton, 2009).

Uyum, bir bireyin yalnızca kendi çevresi ile değil, olumsuz koşullara da uyum sağlamasına bağlı olan karmaşık bir süreçtir. Akomodasyon ve adaptasyon ile uyum süreci denge hali gösterir Uyum, çevreye veya çevredeki değişikliklere uygun davranış biçimlerini bulma ve benimseme sürecidir. Araştırmacılar bunun bireyin stres, gerginlik, çatışma vb. ile uğraşmaya ve kendi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmasının bir yolu olduğunu belirtmiştir (Shivagunde & Kulkarni, 2012).

2.2.1. Okul Uyumu

Okul, çocuğun kişiliğinin oluşturulduğu önemli kurumlardan biridir. Çocukların akranlarıyla temas kurduğu, arkadaşlık kurduğu ve diğer çocuklarla sosyal gruplara katıldığı yer burasıdır. Ergenlik döneminde akranları hayatlarında giderek önem kazanmaktadır. Onların etkileşimi yaşla birlikte daha karmaşık hale gelir. Bu aşamada, arkadaşlarından gelen sosyal destek, çocukların okul uyumlarına ve okul ortamıyla ilgili durumları daha iyi ele almalarına yardımcı olur. Yaşamda, iyi bir akademik performans, iyi okullara, kolejlere ve daha sonra da iyi üniversitelere girmek için hayati öneme sahiptir (Devi, 2015).

Okul uyumu, öğrencilerin okul ortamında akademik talepleri karşılamaya uyma sürecidir. Ailenin dışına çıktığında ve okula gittiği andan itibaren her birey kendi ortamında uzun bir dizi düzenlemeler yapar. Bu düzenleme ve uyum süreci genellikle önceki uyum sürecinin getirdiği şekle dayanır. Yaşamın ilk yıllarındaki uyum kalitesi, sonraki yıllardaki uyum kalitesini belirler. Ön ergenlik çağındaki öğrenciler ilkokuldan ortaokula geçiş yapmaktadırlar. Geçiş genellikle öğrencileri yeni sosyal ve eğitsel taleplerle karşı karşıya bırakmaktadır. Kimi öğrenciler için ortaokula geçiş hoş olmayan bir deneyim olabilir. Ortaokula geçiş, ön ergenlik çağındaki öğrencilerin gelişiminde de bir meydan okumadır. Birçok öğrenci, ortaokulun psikolojik, duygusal ve akademik gerçekleri için yeteri kadar hazır değildir. Öğrenciler ilkokuldaki tek öğretmen uygulamasından branş öğretmenlerinin olduğu bir sisteme geçmektedir. Öğrenciler yeni sistemin akademik ortamının sorumluluğunu üstlenmesinin ve akranlarıyla yeni bir sosyal ilişki geliştirmenin adaptasyonel zorluklarıyla karşı karşıyadır. Bu tür geçişler, öğrencinin yeni baş etme stilleri oluşturmasını, başlangıç kaygısını atmasını ve yeni davranışları benimsemesini gerektirir. Başarısız olan çocukların okula uyumlarını

olumsuz şekilde etkileyebilir ve bu da büyük olasılıkla akademik performanslarını olumsuz olarak etkiler (Devi, 2015).

2.2.2. Öz Uyumu

Araştırmacılar, toplumda ileri teknoloji ile birlikte yaşamın önündeki başlıca engellerden birinin, aileleri, arkadaşlıkları, çalışma gruplarını veya okulları çatışmalara neden olabilecek herhangi bir varyasyona uyum sağlamanın gerekliliğini belirtmektedir. Bireyin kendisiyle barışık, uyumlu olması oldukça önemlidir. Bu nedenle, öz uyum, ergenlik çağındayken de dahil herkes tarafından yapılmalıdır. Ergenler arasında öz uyuma sahip olmak kolay bir iş değildir çünkü ergenlerin kendileri ve çevreleri için düzenlemeler yapması gerekir. Bazı ergenler uyumda başarılı, ancak bazıları başarısız olmaktadır (Japar & Purwati, 2014).

Nispeten yaygın olarak kabul gören anlayışa göre öz uyum, kişinin kendisi, diğer kişiler ve çevreyle sürekli olarak uyumlu olması anlamına gelir. Ergenlerin öz uyumları, ergen çocuğun kendi kendine ya da çevreyle iyi ilişkiler geliştirme ve barışık olma gayretidir. Öz uyum bireyin fiziksel, duygusal, cinsel, ahlaki ve zihinsel olarak kendisiyle barışık olmayı, kendini olduğu gibi kabul etmeyi içerir. Ergenlerin öz uyumları, aileleri, arkadaşlık ağları, çalışma grupları veya okullar gibi çeşitli sosyal gruplarda ve çeşitli geleneksel gruplarda yapılır (Japar & Purwati, 2014).

2.2.3. Aile Uyumu

Aile uyumu, aile sistemi içinde hastalık, sakatlık veya yaralanma gibi derin bir stres oluştuğunda yaşanan süreci ifade eder. Alanyazında aile uyumunun baskın teorik temeli Hill (1949) ABCX Modeli'dir. Stres faktörü; A, ailede değişim ve sıkıntılar üreten bir olay oluşturmaktadır. B, ailenin stres faktörü ile uğraşmak için mevcut psikolojik ve mali kaynaklarını ifade eder. C, ailenin stres faktörü ve X, kriz veya uyumun öznel yorumlamasına atıfta bulunur; A, B ve C'nin sonucudur. Örneğin inme veya travmatik bir beyin hasarı sonrasında bakım verenler genellikle stres, rol değişikliği yaşarlar ve sosyal ve mali yüklerin altına girerler. Bir başka anlatımla uyum, bakım verenin veya ailenin finansal ve psikolojik kaynaklarının bir kombinasyonu ve stres faktörünün yorumlanmasıdır, denilebilir (Ewigman, 2011).

Yapılan farklı araştırmalar, ebeveynlerle iletişim kalitesinin ergenlerin davranışları ve psikolojik uyumlarıyla yakından ilişkili olduğuna işaret etmektedir (Liu, 2003; Stevens, De Bourdeaudhuij ve Van Oost, 2002); özellikle, ebeveynlerle olumsuz ve rahatsız edici iletişim, çocuklarda yanlış davranışa ve çeşitli uyum sorunlarına neden olabilir (Lambert & Cashwell, 2003). Ebeveynlerin ergen çocuklarıyla olan iletişim tarzları ile ergenlik döneminde şiddet davranışı arasında bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür (Estevez, Herrero, Martinez, & Musitu, 2006).

2.3. İlgili Araştırmalar

Bilen (2013), tarafından yapılan bir araştırmada, genel psikolojik uyum açısından, bu araştırmada elde edilen bulgular kimlik duygusunda sorun yaşayan üniversite öğrencilerinin genel psikolojik uyumlarının kimlik duygusunda sorun yaşamayan üniversite öğrencilerine göre daha sağlıksız olduğu belirlenmiştir. Bir diğer bulgu ise genel psikolojik uyumunun anne-baba kabul-reddi ve kimlik duygusu ile ilişkisidir. Üniversite öğrencilerinin psikolojik uyumlarının çocuklukta anne-babalarıyla ilişkilerinde algıladıkları kabul-red ile, bugün ise kimlik duyguları ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya konmuştur. Araştırmanın sonuçlarında ayrıca psikolojik uyumun anne ve babadan algılanan kontrol davranışının erkek üniversite öğrencilerinde değil, kadın üniversite öğrencilerinde anne ve babadan algılanan kontrol davranışıyla ilişkili olduğu sonuçlarına da varılmıştır.

Kavak (2013) tarafından yapılan araştırmada anneden algılanan vii kabul/redde bakıldığında; erkeklerin sıcaklık, dışmanlık, kayıtsızlık alt boyutları ve toplam anne kabul/reddi açısından annelerini kadınlardan daha reddedici algıladıkları görülmüştür. Babadan algılanan kabul/red alt boyutları açısından bakıldığında; tüm alt boyutlarda (sıcaklık, dışmanlık, kayıtsızlık ve ayrışmamış red) ve toplam puanlarda erkeklerin babalarını kadınlara göre daha reddedici algıladıkları bulunmuştur. Psikolojik uyum alt boyutları açısından bakıldığında; dışmanlık, olumsuz öz-saygı, olumsuz öz-yeterlik ve duygusal tepkisizlik alt boyutlarında erkeklerin; bağımlılık alt boyutunda ise kadınların daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Anneleri ilkokul mezunu/terk olan bireylerin, anneleri ortaokul mezunu olan bireylere göre annelerini daha reddedici algıladıkları bulunmuştur. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre babalarından algıladıkları

kabul/red düzeyleri arasında; annelerinin ve babalarının eğitim durumuna göre de, psikolojik uyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapısal modelde, anne ve baba kabul/reddi örtük değişkenlerinin psikolojik uyum örtük değişkenini yordadığı görülmüştür. Ayrıca baba kabul/reddi algısının psikolojik uyumu anne kabul/reddi algısından daha yüksek düzeyde yordadığı da bulunmuştur.

Yoo ve Miller (2011), Kanadalı-Çinli ergenlerin (n=192) kültürel kimlik, ebeveynlik algısı, ebeveynlik rolü ve psikolojik uyum arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada, korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanmıştır. Araştırmada, demografik yapının ve kültürel değişkenlerin psikolojik uyum ile ilişkili olmadığı bulunmuş, anne-babadan sıcaklık hissetmenin, ebeveyn kontrol algısı ve psikolojik uyum arasındaki ilişkide kısmi aracılık etme rolünün olduğu görülmüştür.

Gençtoprak (2010), öğrencilerin anne babalarıyla ilişkide kabul-red algıları, psikolojik uyum ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine, kardeş sayılarına, annelerinin mesleğine göre öğrencilerin psikolojik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmezken; cinsiyetlerine, annenin eğitim durumuna, babanın eğitim düzeyine ve babalarının mesleğine göre, kız öğrencilerin psikolojik uyumlarının erkek öğrencilere göre daha iyi olduğu annenin ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin psikolojik uyumlarının arttığı görülmektedir. Öğrencilerin hem anne hem de babalarıyla ilişkilerinde kabul algılayan öğrencilerin psikolojik uyumları ile hem anne hem de babalarıyla ilişkilerinde red algılayan öğrencilerin psikolojik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Psikolojik uyumu düşük ve yüksek olan öğrencilerin akademik başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Psikolojik uyumu yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ebeveyn kabulü ve psikolojik uyum ile akademik başarı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Karpat (2010), eşi alkol bağımlısı olan kadınların eşleri ile ilişkilerinde algıladıkları kabul-reddin ve yaşadıkları çatışma/sorunun genel psikolojik uyumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla yapmış olduğu araştırmasında İzmir ilinde yaşayan eşi alkol bağımlısı tanısı almış kadınlar ile eşi alkol bağımlısı tanısı almamış kadınlar üzerinde incelemeler yapmıştır.

Wright, Crawford ve Castillo (2009) üniversite öğrencileri üzerinde yürüttükleri araştırmada, çocukluğa ilişkin algılanan duygusal istismar ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide uyum bozucu şemaların aracı rolüne yönelik yapılan araştırmada zarar görmeye yönelik incinebilirlik şemasının; eksiklik, yetersizlik ve benliğe yönelik olumsuz değerlendirmeleri içeren utanç şemasının; sevgi ve kabul görmek için kendi ihtiyaçlarından vazgeçmeyi tanımlayan fedakarlık şemasının çocukluğa ilişkin algılanan duygusal istismar ve duygusal ihmal ile kaygı ve depresif belirtiler arasındaki ilişkide aracı bir rolünün olduğu bulunmuştur.

Ekmekci'nin, (2008) çocukların psikolojik uyumları üzerinde, kendilerinin ve ebeveynlerin algıları arasındaki benzerliği araştırdığı çalışmasında çocukların, annelerini daha az kabul ve daha az kontrol eden olarak algıladıkları, babalarını ise daha fazla kabul ve daha fazla kontrol eden olarak algıladıkları ve bu durumun ebeveynlerin bildirdiklerinden farklı olduğu görülmüştür. Genel olarak çocukların psikolojik uyumlarını iyi olarak algıladıklarını bildirmelerine rağmen, çocukların ailelerine oranla daha düşük psikolojik uyum algıladıkları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu ise, çocukların anne ve babalarından algıladıkları red ve kontrol arttıkça psikolojik uyumlarının olumsuz etkilendiğidir.

Özyavru'nun (2008), Küçük kardeşin ağabey/ablası tarafından kabul-reddi ve kontrolünün araştırılması, anne-babanın kardeş ilişkileri içindeki rolü, esler arası çatışmanın ve eslerin algıladıkları kabul-reddin öğrencilerin psikolojik uyumuna, anne-babanın psikolojik uyumuna ve kardeş ilişkilerine etkisi, ailedeki kardeşlerin annebabalarından algıladıkları kabul-reddin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla İzmir ilinde ikamet eden, anne-babanın evli olup, aynı evde, yaşları 8- 18 aralığında değişen iki çocuğuyla birlikte yaşadığı aileleri ele aldığı bir çalışma mevcuttur.

Sarıtaş (2007), anne kabul/red algısının ergenlerin psikolojik sıkıntılarına etkisi ve erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünü incelediği çalışmasını lise 2. sınıf öğrencileri ile yapmıştır. Sonuçlar, ebeveynlerinden red algılayan ergenlerin, kabul algılayanlara kıyasla öfke, olumsuz duygu hali ve kaygı durumlarını daha çok yaşadıklarını, genel olarak anne tarafından reddedildiğini düşünmenin ve şemaların ergenlerin psikolojik sıkıntıları üzerinde temel etkileri olduğunu göstermiştir.

Annaberdiyev'in (2006), Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim görmek için gelen öğrencilerle, Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumlarını, psikolojik ihtiyaçlarını ve psikolojik uyum düzeylerini bazı değişkenlere göre karşılaştırmak amacıyla Türkiye'de lisans öğrenimini gören 4 Türk Cumhuriyetinden (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan) gelen öğrenciler ve Türk öğrenciler üzerine yaptığı araştırmasında Türk Cumhuriyetleri ve Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik uyum düzeyleri açısından farklılaşmanın olduğu, Türk Cumhuriyetleri üniversite öğrencilerinin vatandaşı oldukları ülke açısından psikolojik uyum düzeyleri incelendiğinde hiçbir değişken açısından anlamlı düzeyde fark bulunmadığını saptamıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

12-15 yaş aralığındaki ilköğretim öğrencilerinin psikolojik uyumları ve bu uyumun çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu araştırmada betimsel bir desen kullanılmaktadır. Varolan durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan tarama modelindeki betimleme çalışmaları, sıradan detaylara dikkat kesilmeyi içerir ve günlük yaşamın yüzeysel, çok küçük ayrıntılarının sorgulamaya değer olduğunu vurgular. Çünkü bunlar özel bir bağlamda neyin olup bittiğinin anlaşılmasına yardım ederler ve gerçekliğin diğer katmanlarına ilişkin ipucu ve işaretler sağlarlar (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Çalışmada araştırma problemine bağlı olarak nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı nicel yaklaşım benimsenmiştir.

3.1. Örneklem

Araştırmanın evrenini Kuzey Irak Bölgesel Yönetimindeki ilköğretim okullarına devam eden öğrenciler; örneklemini ise 2015- 2016 akademik yılında Irak'ın Süleymaniye kentinin özel ve devlet ilköğretim okullarında (ikisi özel okul, ikisi devlet okulu) öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 12-14 yaş arası 260 öğrenci oluşturmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi, zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin ulaşılabilir, kolay uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi yöntemidir (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2009).

Tablo 3.1: Örnekleme oluşturan öğrencilerin sosyo-demografik dağılımları

Özellik		f	%
Cinsiyet	Kız	120	46.2
	Erkek	140	53.8
	Toplam	260	100
Yaş	12 yaş	45	17.3
	13 yaş	137	52.7
	14 yaş	78	30
	Toplam	260	100
Okul türü	Özel	120	46.2
	Devlet	140	53.8
	Toplam	260	100
Kardeş sayısı	1	25	9.6
	2	82	31.5
	3	69	26.5
	4 ve üzeri	79	30.4
	Yok	5	2
	Toplam	260	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin sosyo-demografik bilgileri Tablo 3.1’de görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin 120’si kız, 140’ı erkektir. En küçüğü 12 yaş ve en büyüğü 14 yaşında olan öğrencilerin çoğunluğunu 13 (n=137: %52.7) yaş öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne bakıldığında %46.2 (n=120)’si özel okul, %53.8 (n=140)’i devlet okulunda okumaktadır. Kardeş sayıları bakıldığında ise, öğrencilerin 25’inin tek kardeşi, 82’sinin iki kardeşi, 69’unun üç kardeşi ve 79’unun 4 ve üzeri kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 3.2: Öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik dağılımları

Özellik		f	%
Baba öğrenim durumu	Okuryazar değil	12	4.5
	İlkokul	96	37
	Ortaokul	35	13.5
	Lise	15	5.8
	Üniversite	102	39.2
	Toplam	260	100
Anne öğrenim düzeyi	Okuryazar değil	22	8.5
	İlkokul	108	41.5
	Ortaokul	22	8.5
	Lise	19	7.3
	Üniversite	89	34.2
	Toplam	260	100
Babanın çalıştığı sektör	Kamu	136	52.3
	Özel	124	47.7
	Toplam	260	100
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	105	40.4
	Ev hanımı	155	59.6
	Toplam	260	100
Ailenin aylık geliri	50000'den az Irak Dinarı	68	26.2
	500000-1000000 Irak Dinarı	86	33.1
	1000001-1500000 Irak Dinarı	43	16.5
	1500001-2000000 Irak Dinarı	34	13.1
	2000001 ve üzeri Irak Dinarı	29	11.2
	Toplam	260	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik dağılımları Tablo 2'de görülmektedir. Buna göre babaların çoğunluğu üniversite mezunudur (%39.2; n=102). Annelerin ise çoğunluğu ilkokul mezunudur (%42.5; n=108). Bununla birlikte annelerin azımsanmayacak oranda üniversite mezunu (%34.2; n=89) oldukları görülmektedir. Babaların çoğunluğu kamuda çalışmakta (%52.3; n=136), annelerin büyük bir çoğunluğu ise, ev hanımıdır (%59,6; n=155). Ailenin aylık ortalama gelirine bakıldığında ise, %26.2'si 50000'den az, %33.1'i 500000-1000000, %16.5'i 1000001-1500000, %13.1'i 1500001-2000000 ve %11.2'si 2000001 ve üzeri Irak Dinarı gelire sahiptir.

3. 2. Veri Toplama Aracı

Çalışmada araştırma problemine bağlı olarak nicel veri toplama araçları kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmacı tarafından geliştirilen öğrencilerin cinsiyetlerini, okudukları okullar, ailenin aylık geliri, ebeveynin öğrenim düzeyi gibi bilgileri içeren Kişisel Bilgi Formu ve 12-15 yaş grubundaki öğrencilerin psikolojik uyumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan ve psikolojik uyumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılığın olup olmadığını tespit etmek için yine araştırmacı tarafından geliştirilen 28 sorudan oluşan üçlü likert tipi İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği kullanılmıştır.

3. 2. 1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formunda örnekleme oluşturan öğrencilere ve ailelerine yönelik sosyo-demografik bilgileri içermektedir Araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda; öğrencilerin cinsiyet, anne babanın öğrenim düzeyi, ailenin geliri ve okul türü değişkenlerine ilişkin sorular bulunmaktadır.

3. 2. 2. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği

Araştırmanın yapıldığı Kuzey Irak Bölgesel Yönetimindeki ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin psikolojik uyumlarını ortaya koymayı amaçlayan Kürtçe dilinde hazırlanmış herhangi bir ölçek olmadığı için araştırmacı tarafından İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek geliştirilirken araştırmacı çeşitli aşamalardan oluşan bir süreci takip etmiştir.

Günümüzde en fazla kullanılan çok maddeli ölçeklerden biriside Likert tipi ölçeklerdir. Likert tipi ölçekler bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayanır. Birey çeşitli özellikler bakımından kendisi hakkındaki gözlem sonuçlarını bildirir. Genellikle bir soru listesi (anket, envanter, ölçek, test) verilir ve bireyden listedeki ölçek maddelerine tepkide bulunması (soruları cevaplaması) istenir. Bu sorularda, bireyden hipotetik olarak ortaya konan durumlarda takınacağı tavrın veya göstereceği davranışın ne olacağını belirtmesi istenir (Tezbaşaran, 1997).

3.2.2.1. Ölçeğin Geliştirilme Aşaması

İlköğretim okullarına devam eden öğrencilerin psikolojik uyumlarını tespit etmeye yönelik hazırlanan ölçme aracının geliştirilmesinde öncelikle alanyazın taranmış; geçmiş örnekler (Fehmi, 2012; Silva, Crespo & Canavarro, 2012; Aziz, 2010; Shelton ve ark., 2009; Hemed, 2008; Daire, Dominguez, Carlson, Case-Pease, 2014; Ochoa, Lopez & Emier, 2007; Hışmış, 2006; Lee, H. W. 2006; Mahmud, 2006) incelenmiştir. Genel olarak ölçme araçlarının geliştirilmesinde izlenmesi gereken aşağıdaki aşamalar bu çalışmada titizlikle takip edilmiştir:

1. Madde Oluşturma Aşaması
2. Uzman Görüşüne Başvurma Aşaması
3. Ön Deneme Aşaması
4. Geçerlilik ve Güvenirlilik Hesaplama Aşaması

3.2.2.2. Madde Oluşturma Aşamaları

Bu aşamada ilk olarak psikolojik uyum ölçeği geliştirme ile ilgili alanyazın taraması yapılmış ve daha önceki çalışmalarda kullanılan ölçme araçları incelenmiştir (Fehmi, 2012; Silva, Crespo & Canavarró, 2012; Aziz, 2010; Shelton ve ark., 2009; Hemed, 2008; Daire, Dominguez, Carlson, Case-Pease, 2014; Ochoa, Lopez & Emier, 2007; Hışmış, 2006; Lee, H. W. 2006; Mahmud, 2006). İncelenen çalışmalardan ve ölçeklerden psikolojik uyum formunun nasıl hazırlanması gerektiği konusunda rehber olması amacıyla yararlanılmıştır. Ölçek maddeleri hazırlanırken; maddelerin sade ve anlaşılır olmasına; bir maddenin birden fazla yargı, düşünce, duyuş içermemesine özellikle dikkat edilmiştir. Bunun yanı sıra ölçekte kullanılan maddelerin sıklıklarını tespit etmek için “her zaman”, “arasıra” ve “hiçbir zaman” ifadeleri kullanılmıştır.

3.2.2.3. Uzman Görüşüne Başvurma Aşamaları

Bir ölçme aracının geçerli ve güvenilir olması bireylerin davranışlarını tahmin etmedeki başarısı ile doğru orantılıdır. Geçerlik bir ölçme aracının, ölçtüğünü öne sürdüğü değişkeni ne derece doğru ölçtüğü ile ilgili bir kavramdır. Kapsam (içerik), Uyum ve Yapı geçerliliği olmak üzere 3 çeşit geçerlik var olup, araştırmada kullanılan ölçü aracının özelliğine göre bu geçerlik çeşitlerinden biri ya da birkaçı uygun olmaktadır. Bu aşamada hazırlanan ölçeğin kapsam (içerik) geçerliliği açısından yeterliliği incelenmiştir. İçerik geçerliliği, ölçme aracında bulunan maddelerin ölçme aracına uygun olup olmadığını, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğini belirlemek için uzman görüşüne başvurularak gerçekleştirilir. Bunun için önce bir grup uzman tarafından ölçme amaçları ve bu amaçların gerektirdiği içeriği temsil edip edemeyeceği tartışılır (Büyüköztürk, 2011). Bu çerçevede yapılan çalışmada ikinci olarak alan, ölçme değerlendirme ve dil uzmanından oluşan 10 kişinin görüşleri alınmıştır. Bu uzmanlar ölçek maddelerinin psikolojik uyumu ölçüp ölçmediğini, dilbilgisi ve anlaşılabilir olup olmadığını incelemiştir. Uzman görüşleri sonucunda toplam 60 maddeden oluşan madde havuzundan 6 madde çıkarılmış; uygun görülen 54 madde ise psikolojik uyum ifadesi olarak kullanılmak üzere seçilmiştir. Bu sayede hazırlanan ölçme aracının kapsam (içerik) geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.3: İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği maddelerine ilişkin uzman görüşleri

Maddeler	Madde Sayısı	Oran	Toplam
1,2,8,38,46,47,48,49,50,52,54,55	12	%91	60 Madde
4,5,10,12,13,15,19,21,22,23,24,26,27,28,29,30	31	%83	
31,32,33,36,37,39,41,42,45,51,53,56,57,58,60			
3,7,9,16,18,25,34,35,43,44,59	11	%75	
11,40	2	%66	
14.17	2	%58	
6,20	2	%50	

İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği maddelerine ilişkin uzman görüşleri Tablo 3.3.'te verilmiştir. Uzman kanısına göre, en az % 70 oranında uzlaşa sağlanamayan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu durumda ilk hali 60 maddelik olan ölçeğe, uzman görüşünden sonra 54 maddeye indirilerek güvenilirlik çalışmasından önceki son hali verilmiştir.

Tablo 3.4. Uzmanların fikirlerine göre çıkarılan maddeler

Madde No	Çıkarılan maddeler
6	Ben devamlı etrafımda hareket ediyorum.
11	Ailemde uyumsuzluk ve çatışma çıktığında, acı çekiyorum ve acıdan kıvranıyorum.
14	Arkadaşlarımın aile yaşantısında benden daha rahat olduklarını hissediyorum.
17	Hiçbir neden olmadan sadece gülüyorum.
20	Arkadaşlarımla dışarıda buluşunca daha iyi hissediyorum.
40	Ebeveynlerimin ikisine veya birine itaat ediyorum.

Uzmanların görüşlerine dayanarak ölçekten çıkarılan ve güvenilirlik çalışmasında ölçüğe dâhil edilmeyen maddeler Tablo 3.4.'te verilmiştir. Buna göre taslaktaki 6 madde (6, 11, 14, 17, 20 ve 40 no'lu maddeler) ölçekten çıkarılmıştır.

3.2.2.4. Güvenirlik

Uzman görüşünden sonra kalan 54 maddelik ölçüğe daha sonra açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları aşağıda Tablo 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.5: İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği açımlayıcı faktör analizi sonuçları

Rotated Factor Matrix ^a			
Madde No	Factor		
	1	2	3
1			,429
2		,364	

3			,513
4			,357
5			,653
6		,414	
7			,600
8		,408	
9			
10		,631	
11		,407	
12		,471	
13			,422
14		,522	
15		,489	
16		,394	
17		,446	
18		,627	
19	,362		
20	,678		
21	,714		
22	,558		
23	,437		
24	,321		
25	,391		
26	,688		
27	,528		
28	,506		

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin 3 faktör altında toplandığı görülmüştür. Bununla beraber 26 maddenin yük değerlerinin 0.3 eşik değerinin altında kaldığı için ölçekten çıkarılması uygun görülmüştür (Büyüköztürk, 2011). Böylece açımlayıcı faktör analizinden sonra ölçek son aşamada 28 maddelik ve 3 faktörlü bir yapıya kavuşmuştur. İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin alt ölçekleri şu şekildedir: Okul Uyumu (10 madde), Aile Uyumu (11 madde), Öz Uyumu (7 madde)

Tablo 3.6: İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği güvenirlik sonuçları

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha		Madde Sayısı
Toplam	,848	28
f1 (Okul uyumu)	,747	10
f2 (Aile uyumu)	,675	11
f3 (Öz uyumu)	,871	7

Güvenirlik, bir ölçme aracının ölçmek istediğimiz özelliği ne derece hatasız ölçtüğüdür. Psikolojik özelliklerin ölçülmesinde kullanılan ölçeklerin güvenirliğinin belirlenmesi yaygın olarak Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı kullanılmaktadır. Yapılan güvenirlik analizinde İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin güvenirliği ile ilgili olarak Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ($\alpha = .850$) olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında formun güvenirlik çalışması tekrar yapılmıştır. 28 maddeden oluşan Ölçek, ilk uygulamadan 22 gün sonra tekrar aynı öğrencilere uygulanmış ve iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa ($\alpha = .848$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt faktörlerinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları ise ($f1\alpha = .871$; $f2\alpha = .747$; $f3\alpha = .675$) olarak bulunmuştur. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için genel olarak yeterli olarak görülmektedir (Büyüköztürk, 2011). Dolayısıyla bulgular, İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin güvenirliği yüksek, geçerli bir test olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.7: İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği Betimsel İstatistikleri

Ölçek İstatistikleri			
Ortalama	Varyans	Std. Sapma	Madde sayısı
70,69	59,39	7,70	28

Varyansı 59,39 olan 28 maddelik İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin ortalaması ($\bar{x}=70,69$), standart sapması (Std= 7,70)'dir.

3. 3. Veri Analizi

Çalışmada elde edilen nicel verilerin analizi için veriler öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmış, bir istatistik paket programına yüklenmiştir. Analizinde yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, açımlayıcı faktör analizi, güvenilirlik testi, varyans, bağımsız ikili grupların karşılaştırmalarında t-testi ve çoklu grupların karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve homojenite testi ile post-hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2011).

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, açıklayıcı faktör analizi, güvenilirlik testi, varyans, bağımsız ikili grupların karşılaştırmalarında t-testi ve çoklu grupların karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve homojenite testi ile post-hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Tablo 4.1: Örneklemi oluşturan öğrencilerin İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği (İÖPUÖ)'nden aldıkları puanların dağılımı

	N	En düşük	En yüksek	$\bar{x}$	S
Toplam	260	43,00	84,00	70,69	7,70
Okul Uyumu	260	10,00	30,00	22,80	4,37
Aile Uyumu	260	15,00	33,00	30,28	3,12
Öz Uyumu	260	7,00	21,00	17,62	2,60

Tablo 4.1'e göre, örneklemi oluşturan öğrencilerin İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeği'nden en düşük 43, en yüksek ise 84 puan aldıkları görülmektedir ($\bar{x}=70.69$; $s=7.70$). Ölçeğin alt testlerine bakıldığında ise, Okul Uyumu en düşük 10, en yüksek 30 ($\bar{x}=22.80$; $s=4.37$); Aile Uyumu en düşük 15, en yüksek 33 ($\bar{x}=30.28$; $s=3,12$); Öz Uyumu en düşük 7, en yüksek 21 ($\bar{x}=17,62$; $s=2,605$) puan aldıkları görülmektedir. Bulgular hem ölçeğin toplam puan ortalamaları düzeyinde hem de her bir alt ölçeğin ortalama puanları düzeyinde öğrencilerin psikolojik uyumlarının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.2: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları

Test	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	t	P
Toplam Puan	Erkek	140	69.31	8.08	-3.13	.00*
	Kız	120	72.27	6.94		
Okul Uyumu	Erkek	140	21.95	4.51	-3.47	.00*
	Kız	120	23.80	3.99		
Aile Uyumu	Erkek	140	29.57	3.64	-4.01	.00*
	Kız	120	31.09	2.10		
Öz Uyumu	Erkek	140	17.82	2.47	1.37	.17
	Kız	120	17.38	2.74		

*p< 0.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikolojik uyumlarının anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı Tablo 4.2’de görülmektedir. Buna göre İlköğretim öğrencilerinin cinsiyetleri ile psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sözkonusu farklılığın kızların lehine olduğu görülmektedir (p< 0.05; t=-3.13). Benzer bir ilişki öğrencilerin okul uyumu (p< 0.05; t=-3.47) ve aile uyumları (p< 0.05; t=-4.01) ile cinsiyetleri arasında da bulunmaktadır. Ancak öğrencilerin öz uyumları ile cinsiyetleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır (p> 0.05).

Tablo 4.3: Öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları

Test	Okul türü	n	$\bar{x}$	S	t	P
Toplam Puan	Devlet	140	71.17	8.09	1.10	.26
	Özel	120	70.11	7.22		
Okul Uyumu	Devlet	140	23.55	4.28	3.04	.00*
	Özel	120	21.92	4.33		
Aile Uyumu	Devlet	140	30.34	3.18	.37	.70
	Özel	120	30.20	3.05		
Öz Uyumu	Devlet	140	17.30	2.77	-2.12	.03*
	Özel	120	17.99	2.35		

* $p < 0.05$

Katılımcıların devam ettikleri okul türüne göre psikolojik uyumlarının anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı Tablo 4.3'te görülmektedir. Buna göre İlköğretim öğrencilerinin devam ettikleri okul türü ile psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Benzer şekilde öğrencilerin psikolojik uyum ölçeğinin alt boyutu olan aile uyumu ile devam ettikleri okul türü arasında da herhangi bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Ancak öğrencilerin alt ölçeklerden okul uyumu ($p < 0.05$; $t = 3.04$) ve öz uyum puanları ($p < 0.05$; $t = -2.12$) ile devam ettikleri okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Devlet okuluna devam eden öğrencilerin okul uyum puanı ortalamaları özel okula devam eden öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir. Öz uyumlarında ise özel okul öğrencilerinin lehine bir durum görülmektedir.

Tablo 4.4: Öğrencilerin babalarının çalıştıkları sektöre göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları

Test	Babanın çalıştığı sector	n	$\bar{x}$	S	t	P
Toplam Puan	Kamu	136	70.911	8.04	.48	.62
	Özel	124	70.44	7.34		
Okul Uyumu	Kamu	136	22.87	4.53	.27	.78
	Özel	124	22.72	4.21		
Aile Uyumu	Kamu	136	30.29	3.18	.09	.92
	Özel	124	30.25	3.06		
Öz Uyumu	Kamu	136	17.77	2.50	.96	.33
	Özel	124	17.45	2.71		

* $p < 0.05$

Örnekleme oluşturan öğrencilerin babalarının çalıştıkları sektöre göre psikolojik uyumlarının anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı Tablo 4.4'te görülmektedir. Buna göre ilköğretim öğrencilerinin babalarının çalıştıkları sektör ile psikolojik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Benzer şekilde öğrencilerin psikolojik uyum ölçeğinin alt boyutları olan okul uyumu, aile uyumu ve öz uyumları ile babalarının çalıştıkları sektör arasında da istatistiksel olarak herhangi bir ilişki bulunmamaktadır ($p > 0.05$).

Tablo 4.5: Öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre İÖPUÖ puanlarının t-testi sonuçları

Test	Anne çalışma durumu	n	$\bar{x}$	S	t	P
Toplam Puan	Çalışıyor	105	70.58	7.71	-.18	.85
	Ev hanımı	155	70.75	7.72		
Okul Uyumu	Çalışıyor	105	22.30	4.63	-1.51	.13
	Ev hanımı	155	23.14	4.16		
Aile Uyumu	Çalışıyor	105	30.35	3.14	.31	.75
	Ev hanımı	155	30.22	3.11		
Öz Uyumu	Çalışıyor	105	17.92	2.22	1.53	.12
	Ev hanımı	155	17.41	2.82		

* $p < 0.05$

Örnekleme oluşturan öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre psikolojik uyumlarının anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı Tablo 4.5'te görülmektedir. Buna göre ilköğretim öğrencilerinin annelerinin ev dışında çalışıp çalışmama durumları ile psikolojik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Benzer şekilde öğrencilerin psikolojik uyum ölçeğinin alt boyutları olan okul uyumu, aile uyumu ve öz uyumları ile annelerinin ev dışında çalışıp çalışmama durumları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p > 0.05$).

Tablo 4.6: Öğrencilerin yaşlarına göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
Toplam Puan	Gruplar arası	599,09	2	299,54	5,20	,00*
	Gruplar içi	14724,57	256	57,51		
	Toplam	15323,66	258			
Okul Uyumu	Gruplar arası	192,19	2	96,09	5,18	,00*
	Gruplar içi	4762,79	257	18,53		
	Toplam	4954,99	259			
Aile Uyumu	Gruplar arası	136,49	2	68,245	7,35	,00*
	Gruplar içi	2375,49	256	9,279		
	Toplam	2511,98	258			
Öz Uyumu	Gruplar arası	2,28	2	1,143	,16	,84
	Gruplar içi	1758,77	257	6,843		
	Toplam	1761,06	259			

* $p < 0.05$

Örnekleme giren öğrencilerin psikolojik uyumlarının yaşlarına göre bir farklılığın olup olmadığını gösteren ANOVA sonuçları Tablo 4.6'da verilmiştir. Buna göre öğrencilerin psikolojik uyumları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$; $F=5.20$). Bu ilişki hem toplam puan hem de hem de alt ölçeklerden okul uyumu ($p < 0.05$; $F=5.18$) ve aile uyumuna ($p < 0.05$; $F=7.35$) göre öğrencilerin psikolojik uyumlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakmak için post-hoc testlerden Tukey testine başvurulmuştur. Buna göre toplam puanda 13 yaş ile 14 yaş arasında 13 yaş öğrencilerin lehine bir fark vardır. Öğrencilerin hem okul uyumunda hem de aile uyumunda tüm yaşlar arasında da anlamlı bir fark vardır. Yapılan analiz sonucunda farkın küçük yaş gruplarının lehine olduğu görülmüştür. Yaş küçüldükçe öğrencilerin psikolojik uyum ölçeği puanlarında aldıkları puan artmaktadır. Bu durum ön ergenlik aşamasından kaynaklanıyor olabilir. Ergenliğe geçiş ile birlikte öğrencilerin duygu

durumlarında değişimler olduğu gibi psikolojik uyumlarında da değişimler ve farklılıklar olabilir.

Tablo 4.7: Öğrencilerin kardeş sayısına göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Karelerin toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
Toplam Puan	Gruplar arası	151,40	4	37,85	,63	,63
	Gruplar içi	15172,26	254	59,73		
	Toplam	15323,66	258			
Okul Uyumu	Gruplar arası	211,58	4	52,89	2,84	,02*
	Gruplar içi	4743,40	255	18,60		
	Toplam	4954,99	259			
Aile Uyumu	Gruplar arası	7,73	4	1,93	,19	,94
	Gruplar içi	2504,24	254	9,85		
	Toplam	2511,98	258			
Öz Uyumu	Gruplar arası	19,49	4	4,87	,71	,58
	Gruplar içi	1741,57	255	6,83		
	Toplam	1761,06	259			

* $p < 0.05$

Örnekleme giren öğrencilerin psikolojik uyumlarının kardeş sayısına göre bir farklılığın olup olmadığını gösteren ANOVA sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir. Buna göre hem ölçekten alınan toplam puan, hem de alt ölçeklerden aile uyumu ve öz uyumu ölçeklerinden alınan puan ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Sadece öğrencilerin okul uyumları ile kardeş sayıları arasında bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0.05$; $F = 2.84$). Yapılan post-hoc testlerinden Tukey testi sonucuna göre bir kardeşi olan çocuklar ile dört ve üzeri kardeşi olan çocuklar arasında fark olduğu bulunmuştur. Puan ortalamalarına bakıldığında ise, dört ve üzeri kardeşi olan öğrencilerin okul uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu duruma göre kardeş sayısı öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkilemektedir. Bu bulgu, çok kardeşi

olduğunda öğrencilerin kardeşlerinden psikolojik destek alma ihtimalini arttırdığını göstermektedir.

Tablo 4.8: Öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
Toplam Puan	Gruplar arası	127,91	4	31,98	,53	,71
	Gruplar içi	15195,74	254	59,82		
	Toplam	15323,66	258			
Okul Uyumu	Gruplar arası	70,51	4	17,62	,92	,45
	Gruplar içi	4884,48	255	19,15		
	Toplam	4954,99	259			
Aile Uyumu	Gruplar arası	44,51	4	11,12	1,14	,33
	Gruplar içi	2467,47	254	9,71		
	Toplam	2511,98	258			
Öz Uyumu	Gruplar arası	47,61	4	11,90	1,77	,13
	Gruplar içi	1713,45	255	6,71		
	Toplam	1761,06	259			

*p< 0.05

Örnekleme giren öğrencilerin psikolojik uyumlarının babalarının öğrenim durumlarına göre bir farklılığın olup olmadığını gösteren ANOVA sonuçları Tablo 4.8'de verilmiştir. Buna göre hem ölçekten alınan toplam puan, hem de alt ölçeklerin tamamı olan okul uyumu, aile uyumu ve öz uyumu ölçeklerinden alınan puan ile babanın öğrenim durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu bulgu, babaların öğrenim durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.9: Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
Toplam Puan	Gruplar arası	162,24	4	40,56	,68	,60
	Gruplar içi	15161,42	254	59,69		
	Toplam	15323,66	258			
Okul Uyumu	Gruplar arası	105,07	4	26,26	1,38	,24
	Gruplar içi	4849,92	255	19,01		
	Toplam	4954,99	259			
Aile Uyumu	Gruplar arası	9,28	4	2,32	,23	,91
	Gruplar içi	2502,69	254	9,85		
	Toplam	2511,98	258			
Öz Uyumu	Gruplar arası	40,03	4	10,00	1,48	,20
	Gruplar içi	1721,02	255	6,74		
	Toplam	1761,06	259			

*p< 0.05

Örnekleme giren öğrencilerin psikolojik uyumlarının annelerinin öğrenim durumlarına göre bir farklılığın olup olmadığını gösteren ANOVA sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir. Buna göre hem ölçekten alınan toplam puan, hem de alt ölçeklerin tamamı olan okul uyumu, aile uyumu ve öz uyumu ölçeklerinden alınan puan ile annenin öğrenim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu bulgu, annelerin öğrenim durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.10: Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre İÖPUÖ puanlarının tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
Toplam Puan	Gruplar arası	134,58	4	33,64	,56	,69
	Gruplar içi	15189,08	254	59,80		
	Toplam	15323,66	258			
Okul Uyumu	Gruplar arası	35,31	4	8,83	,45	,76
	Gruplar içi	4919,67	255	19,29		
	Toplam	4954,99	259			
Aile Uyumu	Gruplar arası	18,79	4	4,69	,47	,75
	Gruplar içi	2493,18	254	9,81		
	Toplam	2511,98	258			
Öz Uyumu	Gruplar arası	28,61	4	7,15	1,05	,38
	Gruplar içi	1732,44	255	6,79		
	Toplam	1761,06	259			

*p< 0.05

Örnekleme giren öğrencilerin psikolojik uyumlarının ailelerinin aylık gelirine göre bir farklılığın olup olmadığını gösteren ANOVA sonuçları Tablo 4.10'da verilmiştir. Buna göre hem ölçekten alınan toplam puan, hem de alt ölçeklerin tamamı olan okul uyumu, aile uyumu ve öz uyumu ölçeklerinden alınan puan ile ailelerinin aylık gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Bu bulgu, ailelerinin aylık gelir durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir. Ekonomik sıkıntıların öğrencilerin psikolojik uyumları üzerinde olumsuz bir etkisinin olmadığını bulgulanması dikkat çekici ve önemlidir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulardan hareketle geliştirilen öneriler sunulmaktadır.

5. 1. Sonuçlar

Bu araştırma, Kuzey Irak Bölgesel Yönetimindeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin psikolojik uyumlarının ne olduğunu ve psikolojik uyumlarının devam ettikleri okul türü, cinsiyet, yaş, anne ve babanın öğrenim düzeyi, anne ve babanın çalışma durumu ve ailenin aylık geliri değişkenlerine göre farklılık olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma sonucundaki nicel verilerden elde edilen bulgular şu şekildedir:

Yapılan güvenirlik analizinde İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin güvenirliği ile ilgili olarak Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ($\alpha = .850$) olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında formun güvenirlik çalışması tekrar yapılmıştır. 28 maddeden oluşan Ölçek, ilk uygulamadan 12 gün sonra tekrar aynı öğrencilere uygulanmış ve iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa ($\alpha = .848$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt faktörlerinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları ise ($f1\alpha = ,871$; $f2\alpha = ,747$; $f3\alpha = ,675$) olarak bulunmuştur. Bulgular, İlköğretim Öğrencileri Psikolojik Uyum Ölçeğinin güvenirliği yüksek, geçerli bir test olduğunu göstermektedir.

Bulgular hem ölçeğin toplam puan ortalamaları düzeyinde hem de her bir alt ölçeğin ortalama puanları düzeyinde öğrencilerin psikolojik uyumlarının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

İlköğretim öğrencilerinin cinsiyetleri ile psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Söz konusu farklılığın kızların lehine olduğu görülmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin devam ettikleri okul türü ile psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde öğrencilerin psikolojik uyum ölçeğinin alt boyutu olan aile uyumu ile devam ettikleri okul türü arasında da herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak öğrencilerin alt ölçeklerden okul uyumu ve öz uyum puanları ile devam ettikleri okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Devlet okuluna devam eden öğrencilerin okul uyum puanı ortalamaları özel okula devam eden öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksektir. Öz uyumlarında ise özel okul öğrencilerinin lehine bir durum görülmüştür.

İlköğretim öğrencilerinin babalarının çalıştıkları sektör ile psikolojik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde ilköğretim öğrencilerinin annelerinin ev dışında çalışıp çalışmama durumları ile psikolojik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öğrencilerin psikolojik uyumları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki hem toplam puan hem de hem de alt ölçeklerden okul uyumu ve aile uyumuna göre öğrencilerin psikolojik uyumlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda farkın küçük yaş gruplarının lehine olduğu görülmüştür. Yaş küçüldükçe öğrencilerin psikolojik uyum ölçeği puanlarında aldıkları puan artmaktadır.

Öğrencilerin hem ölçekten aldıkları toplam puan, hem de alt ölçeklerden aile uyumu ve öz uyumu ölçeklerinden aldıkları puan ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ancak öğrencilerin okul uyumları ile kardeş sayıları arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur. Dört ve üzeri kardeşi olan öğrencilerin okul uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu duruma göre kardeş sayısı öğrencilerin okul uyumlarını etkilemektedir.

Bulgular, hem babaların hem de annelerin öğrenim durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir.

Elde edilen veriler, ailelerinin aylık gelir durumlarının öğrencilerin psikolojik uyumlarını etkileyen bir değişken olmadığını göstermektedir. Ekonomik sıkıntıların öğrencilerin psikolojik uyumları üzerinde olumsuz bir etkisinin olmadığını bulgulanması dikkat çekici ve önemlidir.

6. 2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Bu çalışmada ilköğretim öğrencilerinin psikolojik uyumları nicel yaklaşımla araştırılmıştır. Bundan sonraki araştırmalarda öğrencilerin psikolojik uyumlarını ortaya çıkarmak için nitel, karma desen vb. farklı desende hazırlanmış araştırmalar yapılabilir.

Bu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin psikolojik uyumları incelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda okul öncesi, ilkokul, lise, üniversite gibi farklı kademedeki öğrencilerin psikolojik uyumları araştırılabilir.

Farklı kademedeki öğrencilerin psikolojik uyumları karşılaştırmalı olarak araştırılabilir.

Öğrencilerin psikolojik uyumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki incelenebilir.

Öğrencilerin psikolojik uyumlarını daha da iyileştirmek için gerekli eğitimsel tedbirler alınmalıdır. Bu konuda gerek öğretmenler ve okul yöneticileri, gerek anne babalar, gerekse öğrencilerin kendileri bilgilendirilebilir. Bu yönde farkındalık çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Astor, R., Pitner, R. O., Benbenishty, R., & Meyer, H. A. (2002), Public concern and focus on school violence. In L. A. Rapp-Paglicci, A. R. Roberts, & J. S. Wodarski (Eds.), *Handbook of violence*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Annaberdiyev, D. (2006). *Türkiye’de eğitim gören Türk cumhuriyetleri ve Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Ege Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Aziz, A., A. (2010). *Bnemakani derunzani giştî*, Çapı yekem, Çaphanay Rozhelat, Heuler.
- Bilen, J. (2014). *Anne-baba kabul-reddinin psikolojik uyum üzerindeki etkisinin kimlik duygusu açısından incelenmesi*. Adnan Menderes Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- CABINET.(2017).<http://cabinet.gov.krd/p/page.aspx?l=12&s=050000&r=300&p=210>
Erişim Tarihi: 17.03.2017.
- Cohen, J., McCabe, L., Michelli, N. M., & Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice, and teacher education. *Teachers College Record*, 111(1), 180-213.
- Daire, A. P., Dominguez, V. N., Carlson, R. G. and Case-Pease, J. (2014). Family Adjustment Measure: Scale Construction and Validation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, Vol. 47(2) 91–101.
- Daire, A. P., Munyon, M. D., Carlson, R. G., Kimemia, M., & Mitcham, M. (2011). Examining distress and community resource engagement between parents of

children with and without special needs. *Journal of Mental Health Counseling*, 33, 177–188.

Demaray, M. P., & Malecki, C. K. (2002). The relationship between perceived social support and maladjustment for students at risk. *Psychology in the Schools*, 39, 305-316.

Devi, B. (2015). School adjustment and academic achievement among tribal adolescents in Manipur, *International Journal of Scientific & Technology Research*, Vol. 4, No.12.

Dilbaz, N., & Seber, G. (1993). Umutsuzluk kavrami: Depresyon ve intiharda önemi. *Kriz Dergisi*, 1(3), 134-138.

Ekmekci, A. Y. (2008). *Çocukların ve ebeveynlerin algıladıkları ebeveyn kabul veya reddi arasındaki uyum*. Boğaziçi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Estevez, E., Herrero, J., Martinez, B., & Musitu, G. (2006). Aggressive and non-aggressive rejected students: An analysis of their differences *Psychology in the Schools*, 43, 387-400.

Esteyez, E., Musitu, G., & Herrero, J. (2005). The influence of violent behavior and victimization at school on psychological distress: The role of parents and teachers. *Adolescence*, 40, 183-195.

Ewigman N. (2011) Family Adjustment. In: Kreutzer J.S., DeLuca J., Caplan B. (eds) *Encyclopedia of clinical neuropsychology*. Springer, New York.

Fehmi, M., (2012). *Derun drusti, çend lekolineueiek sebarete be saikolociai guncan*, Çapi yekem, Çaphanei Narin.

Gençtoprak, S. (2010). *Çocukların anne-babalarıyla ilişkide kabul veya red algıları, psikolojik uyumları ve akademik başarılarının incelenmesi*. Karaelmas Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Hemed, Y., M. (2008). *Çend uesgeieki saikoloci*, çapi yekem, Çaphanei Peiuend.

- HıŖmıŖ, B. & Al, H. (2006). *Teuafq-al nefsi ve'l-al teuazun-al uezifi-dar al alemie*. Lil neŖır ve'l-teuzihı.
- Hill, R. (1949). *Families under stress: Adjustment to the crisis of war separation and reunion*. New York: Harper.
- Japar, M. & Purwati. (2014). Religiosity, spirituality and adolescents' self-adjustment. *International Education Studies*; Vol. 7, No. 10.
- Karpat, V. (2010). *EŖi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınların anne-baba kabul-reddi, psikolojik uyum, eŖ kabul-reddi ve eŖler arası çatıŖma açısından incelenmesi*. Ege Üniversitesi: YayınlanmamıŖ yüksek lisans tezi.
- Kavak, G. (2013). *Üniversite öğrencilerinde ebeveyn kabulü ile psikolojik uyum arasındaki iliŖkinin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi: YayınlanmamıŖ yüksek lisans tezi.
- Lambert, S. F., & Cashwell, C. S. (2003). Preteens talking to parents: Perceived communication and school-based aggression. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 11, 1-7.
- Lee, H. W. (2006). Perceptive of expatriation and cross-cultural adjustment. *Journal of Global Business Management*, 2(1), 22-30.
- Liu, Y. (2003). Parent-child interaction and children's depression: The relationship between parent-child interaction and children's depressive symptoms in Taiwan. *Journal of Adolescence*, 26, 447-457.
- Mahmud, F., A. (2006). *Al teuafiqi'l nefsi - al ictimahi ve'l – drasi*, ledi Telebe Al hııdin fi Camihe Selahedin.
- MOE (Ministry of Education) (2017). www.moe-kr.gov.tw (default). EriŖim tarihi: 17.07.2017.
- Ochoa, G. M., Lopez, E. E. and Emier, N. P. (2007). Adjustment problems in the family and school contexts, attitude towards authority, and violent behavior at school in adolescence *Adolescence*, Vol. 42, No. 168.

- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2012). *Equity and Quality in Education-Supporting Disadvantaged Students and Schools*. OECD Publishing.
- Özyavru, C. N. (2008). *İlköğretim ve lise öğrencilerinin ağabey veya ablalarıyla ilişkide algıladıkları kabul-reddin anne-baba kabul-reddi, psikolojik uyum, aileiçi çatışma ve eş kabul-reddi ile ilişkisi*. Maltepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Salami, S. O. (2011). Psychosocial predictors of adjustment among first year college of education students. *Online Submission*, 8(2), 239-248.
- Sarıtaş, D. (2007). *The effects of maternal acceptance-rejection on psychological distress of adolescents: the mediator roles of early maladaptive schemas*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Seaton, C.L. (2009). Psychological adjustment. In: S.J. Lopez (Ed.), *The encyclopedia of positive psychology*. West. Sussex, UK: Blackwell Publishing.
- Seligman, M. E., Ernst, R. M., Gillham, J., Reivich, K., & Linkins, M. (2009). Positive education: Positive psychology and classroom interventions. *Oxford review of education*, 35(3), 293-311.
- Shelton, K. H., Boivin, J., Hay, D., Bree, M. B., Rice, F. J., Harold, G. T., & Thapar, A. (2009). Examining differences in psychological adjustment problems among children conceived by assisted reproductive technologies. *International Journal of Behavioral Development*. 33(5), 385–392.
- Shivagunde, S. & Kulkarni, V. V. (2012). School adjustment and its relationship with academic achievement among tribal students. *IJDMS*. Vol. 6, 1.
- Skiba, R. J. (2000). *Zero tolerance: Zero evidence. An analysis of school disciplinary practice*. Indiana: Policy Research Report,
- Silva, S. M., Crespo, C., & Canavarro, M. C. (2012). Pathways for psychological adjustment in breast cancer: A longitudinal study on coping strategies and posttraumatic growth. *Psychology & Health*, 27(11), 1323-1341.

- Smith, P. K. (2003). *Violence in schools: The response in Europe*. London: Routledge Falmer.
- Stevens, V., De Bourdeaudhuij, I., & Van Oost, P. (2002). Relationship of the family environment to children's involvement in bully/victim problems at school. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 419-428.
- Tezbaşaran, A.A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- TDK (Türk Dil Kurumu sözlüğü). (2017). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=645
Erişim tarihi: 22.03.2017.
- Türkdoğan, T. (2015). *Üniversite öğrencilerinin çocukluklarına dönük olarak algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile yetişkinlikteki psikolojik uyumları arasındaki ilişki*. Ege Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Yoo, C. S. M. ve Miller, L. D. (2011). Culture and parenting: psychological adjustment among chinese canadian adolescents. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 45 (1), 34-52.
- Wright, M. O., Crawford, E. ve Castillo, D. D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse & Neglect*, 33, 59–68

EKLER.

(طونجانی دەر وونی لای منڊالانی قوتابخانەى بنه‌رتى)

خویندکارى خوشه‌ويست .....

سلاو و ریز ....

کۆمەڵایک برطنت له‌بهر ده‌ست دا به‌ مەقبەستى ئەنجام دانى تويڤينه‌وه‌يه‌كى زانستى بو‌ ئەم مەقبەستە داواکارم له‌ به‌ریزىت یارمەتیمان به‌دى به‌وردی زانیاریه‌كانى ناو ئەو فورمه‌ بخويڤنیتوه‌وه‌ به‌ راستى وه‌لامه‌كان دیارى بکەیت به‌طویره‌ى تيطه‌يشتنى خوت له‌ برطه‌كان, وه‌ ئەو برطانه‌ى جى به‌جى ده‌بیت به‌سەر تودا هیمای (/) به‌رامبه‌ر دابنې وه‌ هیض برطه‌یه‌ک جیمه‌هیله‌ .

هاوکاریت جی‌طه‌ى سوئاسه‌

قوتابخانه‌/ حکومى ( ) نه‌هلی ( ) ئۆل /

تەمەن ( ) سال , ره‌طه‌ز / کور ( ) کض ( )

ئیشه‌ى باوک / ..... ئیشه‌ى دایک / .....

خوشک و برات هه‌یه‌ / به‌لای ( ) نه‌خیر ( ) ضه‌ند /

ضه‌نده‌م منڊالی له‌ خیزانه‌که‌تندا /

ئاستى خویندنى باوک ( ) ئاستى خویندنى دایک ( )

(

داهاتى یه‌ک مانطى خیزانه‌که‌تان به‌ ضه‌نده‌ ؟ 1 / 500,000 ( ) 2 / 500,000

بو‌ 1000,000 ( )

3 / 1000,000 بو‌ 1500,000 ( ) 4 / 1500,000 بو‌ 2000,000 ( )

5 / 2000,000 زیاتر ( )

تیینى / له‌کاتى وه‌لامدانه‌وه‌دا هیمای (/) له‌ ذیر یه‌کیک له‌مانه‌ دابنې (زۆر جار , هه‌ندیک جار , هیض جاریک) بو‌ هه‌ر برطه‌یه‌ک ته‌نها یه‌ک وه‌لام هه‌لابدیره‌ .

سه‌رته‌ر شتیار

تويده‌ر

ث. ي. د. نةذذدت تاشكين

هيمداد على حسن

دما رة	برطة	زورجا ر	هتنديك جار	هيض جاريك
1.	نطتر بتنتنها بختوم دترسم.			
2.	طرنطى بة تاك و خاوينى خوم دةدم .			
3.	بقر دقوام هتست بةكتمى دةكتم.			
4.	بختيرايي بريار لستقر كتسانى تر دةدم.			
5.	هتست بتنتنهايي دةكتم نططقر لةطقل خلكيش بم.			
6.	كاتيك نندامانى خيزانكتم ريز لقيك دطرن خوشال دتبم.			
7.	هتست بة بي بيش بوون دةكتم.			
8.	ثيونديكى باشم هتية لةطقل دايك و باوكم.			
9.	كاتيك لةدرة قوتبم حتر ناكتم بروم بومال قوة .			
10.	دلخوش دتبم بة طفتو طوكردن لةطقل نندامانى خيزانكتمدا.			
11.	هتست بة نا نوميدي دةكتم لة خيزانكتم .			
12.	خوشك و براكانم خوش دقويت و كار دةكتم لةطقل ياندا.			
13.	لناو مال زور دطريم.			
14.	حتر دةكتم لةطقل دايك و باوكم بضمة درة قوت يان لةطقل يتكيكياندا.			
15.	لة ناموذ طاريةكانى دايك و باوكم نيطنران دتبم.			
16.	داواي ليبوردين دةكتم لة خيزانكتم كاتيك هتيةكيان لبقرامبقردا دةكتم.			
17.	للكاتى نان خوار دندا لةطقل خيزانكتم دادةنيشم.			
18.	دلخوش دتبم كاتيك دايك و باوكم دتبينم.			
19.	وا هتست دةكتم كة ستركتوتووم لة وانةكانمدا.			
20.	كاتيك ماموستايانى وانبيد دتبينم هتست بة ناسودتبي دةكتم.			
21.	من واي دتبينم كة بابةكانى خويندن زور			

			دلّ خوشگترن.
22.			شانازی دهکەم بە قوتابخانەکەم.
23.			لەتەرل هاوریکاندا بەشدارى ضالاکیەکانى قوتابخانە دهکەم.
24.			ههست دهکەم بەشیک له ماموستایان له من تیناقتن.
25.			تقیوەندیم لەتەرل ماموستایان باشه .
26.			ههست بە ئارامی و خوشی دهکەم له قوتابخانەدا.
27.			حەز دهکەم رۆزانی خویندن بە خیرایی تەواو بیت.
28.			زۆریهتی کات لهکاتی خویندنی وانهکان حەز دهکەم له ئول بضمه دەرەوه.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Himdad Ali Hassan

Doğum Yeri ve Tarihi : 04/11/1985

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Soran Üniversitesi -

Yüksek Lisans Öğrenimi : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri
ABD – psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce - Arapça

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Irak Raparin Üniversitesi - Memur

İletişim

E-Posta Adresi : himdad.warty@gmail.com